

Жељко Хубач

'АЈДУЦИ СУ ОПЕТ
МЕЂУ НАМА

ЖЕЉКО ХУБАЧ, драмски писац, рођен 1967. године у Тузли. Основну и средњу школу завршио је у Лесковцу, студирао у Нишу и Београду, апсолвирао на Природно математичком факултету, дипломирао на Вишој електротехничкој школи и на Факултету драмских уметности у Београду, где је тренутно студент магистарских студија, одсека театрологије. Објавио је, као засебна издања, драме *Ближи небу* и *Ближи вайри* (награђене на Сусретима професионалних позоришта Србије „Јоаким Вујић” 1994. и Фестивалу малих форми 1995. године). Дrame *Ближи земљи* (Награда Удружења драмских писаца Србије „Бранислав Нушић” за 1996.) и *Рајко и Јулијана* (Награда „Бранислав Нушић” за 1998.) објавио је у часопису „Театрон”.

Драмске текстове му, тренутно, изводе позоришта у Шапцу (*’Ајдуци су ојей међу нама* под називом *Кланац*), Ужицу (*Койље*), Лесковцу (*Ближи небу* и *Ближи вайри*) и Крушевцу (*Рајко и Јулијана* под називом *Ојмица и вазнесење Јулијане К*). Поезију и театролошке студије објављује у разним домаћим и страним часописима. Живи и ради у Београду, као кустос, уредник програма и издања Музеја позоришне уметности у Београду. Позоришни је критичар дневног листа „Данас”.

Жељко ХУБАЧ

'АЈДУЦИ СУ ОПЕТ МЕЂУ НАМА

ЛИЦА:

АГАПИЈЕ ГАВРИЛОВИЋ (45) – отац породице, од оца Гаврила 'арамбаше Великог, хоће да постане начелник уместо начелника
БЕРИВОЈЕ (27) – први син Агапијев, ратник
ВАНКО (26) – други син Агапијев, проналазач
РАДУЛИН (25) – трећи син Агапијев, акционар
БРЗОТА (24) – четврти син Агапијев, извиђач
ХРАНЧЕ (23) – пети син Агапијев, породична веза с' оним светом
ХРИСТИВОЈЕ алијас МУЗА (22) – шести син Агапијев, песник
СУРДУЛ ЗАВИДОВИЋ (45) – средњи начелник, од оца Завиде 'ајдука кога је
Књаз поставио за начелника
АНЂЕЛИЈА (21) – кћер Сурдулова а љуба Музина
ТВРДОЈЕ (45) – наредник жандармерије у Црном Мрсишту
НЕГОВАН (30) – шеф железничке станице у Црном Мрсишту
ШЛЕМАН ФЕЛЕР уметнички ЛЕОНАРДО (25) – експерт
ЗАХАРИЈЕ (55) – писар у срезу, пасја верност и кокошија мудрост
РАСТОЈЕ (60) – машиновођа, хипохондар
СОКОЛ (40) – жандар
ИГЊАТИЈЕ (40) – жандар и
ГАВРИЛ 'АРАМБАША ВЕЛИКИ – лице с' онога света
Место збивања: Црно Мрсиште, источна Србија
Време: између два рата

ДЕО ПРВИ

СЛИКА ПРВА

Железничка станица у Црном Мрсишћу. Негован, шеф станице, огледа се у огледалу и сивава кају. Око вратица му шарена, свилена марама.

НЕГОВАН: Драги путници. Воз из Мале Вароши за Зајечар, са везом за престони Београд, у Црно Мрсиште стиже за фртал сата, отприлике. Моле се путници да се уклоне са пруге и у реду сачекају воз. Они који нису купили карте, или исте нису пријавили на евиденцију, да дођу одмах и обаве све у канцеларији млађег службеника прве класе Негована, тј. мене. Уколико то не ураде може да им се деси да иду пешке. Да се зна!

Чује се бука. Брзотица на парном моторициклу, изв. гумроцикл.

БРЗОТА: Чувај, не раде кочнице!

Гумроцикл се заусивава на шинама. Брзотица пада преко њеџа.

НЕГОВАН: О, саклони ме Боже! Шта ти је то, црни Брзота?

БРЗОТА: Не питај ме...

НЕГОВАН: Па питам те! Воз ће да наиђе.

БРЗОТА: Гумроцикл. Ванково чудо на пару.

НЕГОВАН: Тај ти је брат антихрист. Само плаши људе неким скаламеријама. Склањај то са шина!

БРЗОТА: 'Ајде, помози ми мало.

НЕГОВАН: Не могу. Руке сам мазао машћу.

БРЗОТА: Помози, видиш колике су ми бисаге.

НЕГОВАН: Шта ти је у њима?

БРЗОТА: Шта ти треба.

НЕГОВАН: Шверцујеш, шверцујеш...

БРЗОТА: Не можемо сви на државне јасле. 'Ајде!

НЕГОВАН: Несрећо 'ајдучка, да гурам... Све ће ми руке попуцати...

СУРДУЛ: Мир! Мир! Ја вас разумем, потпуно сте у праву! Али, разумите и ви нас! 'Ајдуци харају пругом. Опљачкали су пет товара злата.

РУДАРИ: Уа... Лопови... Док лопови краду, жандари бију народ...

СУРДУЛ: Међутим, ја сам одлучио да данас лично кренем на воз и, ризикујући свој живот, отпремим злато и донесем вам плате!

РУДАРИ: 'Оћемо плате, 'оћемо плате!!!

СУРДУЛ: Рудари! Браћо и сестре! Биће пара, биће плата, ја вам дајем реч а моја реч није било чија. Сурдул сам ја, бре, Сурдул!

Дуџа њишина. Тајац. Одједном:

РУДАРИ: Живео начелник Сурдул! Живео!!!

СУРДУЛ: Живи ви мени били и у миру се разишли.

Демонстранџи се њолако разилазе. Сокол и Игњатије их џурају.

СОКОЛ и ИГЊАТИЈЕ: 'Ајде, разилази се, разилази...

Сокол и Игњатије изђурају демонстранџе, носећи све време сандук за који су ѡривезани лисицама.

СОКОЛ: Свака част гос'н начелниче. Нама гос'н наредник Тврдоје виче: "'Апси Соколе, млати Игњатије!'", ми 'апси, млати, а они још беснији.

ИГЊАТИЈЕ: Што их више бијеш то више урлају.

СОКОЛ: И сад, ви две речи а они мирни.

ИГЊАТИЈЕ: Свака вам је од злата. Е, да је мени пендрек такав...

СУРДУЛ: Ја знам своје а ви то ваше. Него, где ли је Негован? Неговане, ој Неговане! Где си, зашто плату примаш?

Улази Неђован.

НЕГОВАН: Ту сам, ту гос'н начелниче. Љубим руке.

СУРДУЛ: 'Ајде да куваш кафу.

НЕГОВАН: Одмах.

СУРДУЛ: Стани! Карте си спремио?

НЕГОВАН: Јесам. Најбоља места. За вас, за сандук, жандаре, за вашу ћерку и писара Захарија. А где су Захарије и Анђелија?

СУРДУЛ: Бери неко цвеће, са' ће. Пожури са том кафом!

Неђован излази.

СОКОЛ: Гос'н начелниче, ако да нас одвежете мало?

ИГЊАТИЈЕ: Руке нам се осушише.

СУРДУЛ: Не може! Има да га држите све до Београда. Да се не одвајате од њега!

СОКОЛ: Ма, само за минут, да по'апсимо мало...

ИГЊАТИЈЕ: Да нам се нађе за пут.

СУРДУЛ: Не и тачка! Кад предамо сандук у Београду, ако га предамо...

СОКОЛ: Како сад "ако га предамо"? Па ви рекосте ова тура за стоку...

СУРДУЛ: Куш! Кажем, ако га предамо, онда 'апсите колико вам воља. У Београду ионако вазда има неко за 'апшење.

Улазе њисар Захарије и Анђелија, дебела Сурдулова ћерка. Захарије носи велики букеј̄ њољског̄ цвећа. Анђелија му њоказује које цвеће да бере.

АНЂЕЛИЈА: Ту, ту жуту, Захарије. Ма не ту... Захарије, Захарије... Како ћеш верног̄ цветића познат' међ' неверама?

ЗАХАРИЈЕ: Како?

АНЂЕЛИЈА: По његовом шеширићу и штапићу. Ево, то је тај цвет.

ЗАХАРИЈЕ: Мени сваки исти.

СУРДУЛ: Анђелија, дете, мани више цвеће, ено ти пуна авлија.

АНЂЕЛИЈА: Папо, пролеће је, свуда цвеће за даривање. Ево рузмарин за тебе, теби Соколе мирођија да ласка, Игњатију кандилика а мени љубичица верна. Природа се буди, рађа се живот! Бери, Захарије, бери!

ЗАХАРИЈЕ: А што више, има за десет са'рана...

Улази Неђован, носи кафу. Анђелија му даје ружу.

АНЂЕЛИЈА: Негованчићу, за тебе ружа црвена.

Неђован кине, њролије кафу.

- СУРДУЛ: И, бре, Неговане, ни кафу не умеш да донесеш.
- НЕГОВАН: Кијам од полена, алергичан сам.
- СУРДУЛ: Дај овамо то што је остало. Је л' слатка?
- НЕГОВАН: Средња.
- СУРДУЛ: Знам ја каква је твоја средња кафа, да побаци човек од ње. Донеси ти мени шећер. Чек, чек дер, приђи овамо. Нагни се.
(Хвања Неђована за свилену мараму коју он носи ѓре-везану око враија)
Шта ти је ово?
- НЕГОВАН: Нисте знали? Један мали детаљчић, (фра.) pikant!
- СУРДУЛ: А могу ли ја да те обесим за тај пикант...
- НЕГОВАН: У, гос'н Сурдуле, немојте молим вас.
- СУРДУЛ: Скидај то, немој да ми брукаш варош. М'рш по шећер!
- НЕГОВАН: Одма'.
(Излази)
- СУРДУЛ: Тебе ћу ја да запослим да ми чуваш ћерку ноћу.
- АНЂЕЛИЈА: Али папо...
- СУРДУЛ: Шта папо, од тих твојих травки и бућкуриша свако вече ти неко запева под прозором.
- АНЂЕЛИЈА: Ја им кажем да иду, терам их.
- СУРДУЛ: Много ти њих тераш. Зна се како се тера: врелу воду на главу па онако опарени има да беже ко ѓаво од крста.
- Улази Негован.
- НЕГОВАН: Ево шећер.
- СУРДУЛ: Сипај. Још једну. Промешај мало да се истопа.
- НЕГОВАН: Мешам, мешам...
(Неђован кине у кафу)
- СУРДУЛ: И бре, не плуј ми у кафу, сву је разводњи. Анђо, дете, узми му ову цвећку, видиш да ће да поврати.
- Анђелија му узме ружу. Сурдул сјази ћумроцикл на шинама.*
- СУРДУЛ: Је ли, Неговане, каква је оно чума на сред пруге.
- НЕГОВАН: Нисте знали? То је од Брзоте.

- СУРДУЛ: Ког Брзоте?
- НЕГОВАН: Брзота, унук покојног Гаврила,
(Прекрстѝ се)
Бог да му душу прости, Агапијев син.
- СУРДУЛ: Хоћеш ти да ти је одсечем та три прста. Који му је то син по реду?
- НЕГОВАН: Четврти.
- СУРДУЛ: У, бре, кол'ко их је накотио...
- НЕГОВАН: Има тај још двојицу.
- СУРДУЛ: Шесторица! Баш се лопов размножио.
(Показује на ђумроцикл)
И чему служи то чудо?
- НЕГОВАН: За превоз. Точак на пару. Нешто му се покварио па...
- СУРДУЛ: Захарије, ој Захарије!
- ЗАХАРИЈЕ: Берем, гос'н начелниче.
- СУРДУЛ: Остави те траве и долази овамо!
- НЕГОВАН: Са'ћу ја Брзоту да зовнем да га макнемо...
- СУРДУЛ: Нека, нека... Има ко ће да га макне.
- ЗАХАРИЈЕ: Гос'н начелниче, ја оставио цвеће.
- СУРДУЛ: Јеси ли?! Е, сад пиши.
- ЗАХАРИЈЕ: Да пишем?
- СУРДУЛ: Пиши: син Агапија Гавриловића, унук, хвала Богу покојног, Гаврила Гавриловића 'арамбаше Тимочког, поклања вароши...
(Неговану)
Како се оно чудо зове?
- НЕГОВАН: Он га је крстио "ђумроцикл".
- СУРДУЛ: Ето, пиши, "ђумроцикл" поклања вароши на име за-кашњења плаћања пореза за идућу годину. Јеси ли записао?
- ЗАХАРИЈЕ: Јесам.
- СУРДУЛ: Да чујем.
- ЗАХАРИЈЕ: (Сриче)
Син Агапија, покојни 'арамбаша, варош поклања порез за идућу годину.

СУРДУЛ: Поклонићу ја теби доживотну робију, будало малоумна. Неговане, узми ти напиши ово што сам рек'о, па га проследи Брзоти. Да буде по пропису. А овај точак *(Показује на ђумроцикл)* да се тера код мене у авлију!

Низ њруџу иде њешке машиновођа Расџоје.

РАСТОЈЕ: Јој, Неговане, јој!

НЕГОВАН: Оно Растоје иде пешке!

РАСТОЈЕ: Јој, ал' ме стегло у крстима, 'оће да пукне.

НЕГОВАН: Где ти је воз, црни Растоје?

РАСТОЈЕ: А ноге, ноге нису моје. Ово ми је од оног назеба што га нисам излечио. Лепо ја кажем докторима а они...

НЕГОВАН: Где је воз, убио те Бог да те не убије!?

РАСТОЈЕ: Дај ми, дер, коцку шећера и воду... У ствари, немој шећер због шећерне болести, добио сам је пре недељу дана...

СУРДУЛ: Говори, суклето, где је воз?!

РАСТОЈЕ: Гос'н начелниче, морам да вас замолим да ми помогнете око боловања, ја више не могу да терам воз овако болестан, плус те трауме око 'ајдучије...

СУРДУЛ: Послаће тебе Тврдоје у жандарску бању. Шта је било с' возом?

РАСТОЈЕ: Притисак. Не мој притисак. Додуше, и он је испод сваке границе...

СУРДУЛ: Растоје!

РАСТОЈЕ: Котао нема притисак. Неко га прошупљио.

НЕГОВАН: 'Ајдуци.

СУРДУЛ: Ма какви 'ајдуци... Мислим, неће они празан воз да нападају. То се ово говедо *(Показује на Расџоја)* напило па...

РАСТОЈЕ: Ја не пијем, гос'н Сурдуле, већ годинама. Не смем због чира. Поједе ме жгаравица...

СУРДУЛ: Море, ти си пијан и кад не пијеш. Комплетан идиот. Шта да радим ја сад?

- НЕГОВАН: Има Негован решење за све. Да видимо... Можете да упрегнете чезе па преко Сечикесу ћуприје до Смрдљиве јаруге, ту одма' лево ударите на Криву капију па уз Љуту косину на вр' Тутине чуке и одатле се лепо спустите поред Стрмек бунара право на широку пругу, ту сачекате онај убрзани из Ниша, са њим сте, брат брату, за петнаест сати у Београду.
- СУРДУЛ: Мог'о би ја, по теби, и пешке за Београд.
- НЕГОВАН: Док се не закрпи котао нема друге.
- СУРДУЛ: Е, изем ти државну железницу кад без котлокрпе не може да макне. Одма' волови да се упрегну и воз да се одвуче код ковача.
- РАСТОЈЕ: Ја не могу, ја имам равне табане, кук само што ми није испао...
- СУРДУЛ: Доста! То да се закрпи и 'оћу до ноћас да кренем из Мршишта иначе има да вас нема!
- РАСТОЈЕ: Како ћемо по помр'чини, ја сам кратковид.
- СУРДУЛ: Рек'о сам што сам им'о.
(Жандарима)
'Ајде вас двојица, носите тај сандук назад. Захарије, узимај точак и вози га у моју авлију!
- ЗАХАРИЈЕ: Ја не умем да возим, ја сам писар.
- СУРДУЛ: Има ли нешто да умете, цркли дабогда! Гурај ако не умеш да возиш, снађи се! Да се преже, да се гура, да се ради! Рад је створио човека. Рад је човеков најбољи пријатељ. А шта је човек без пријатеља, питам ја вас, шта? Острво, такорећи, ада. За ким звона звоне, је ли, за ким?
- СОКОЛ и ИГЊАТИЈЕ: 'Ајде сви: за ким звона звоне, за ким... 'ајде...
- СВИ: За ким звона звоне, о Сурдуле?
- СУРДУЛ: Звона звоне за милионе!!!

МРАК

СЛИКА ДРУГА

Анђелија у свом врџу, седи и њлеије велики венац од цвећа. Христивоје њокушава да њрескочи оџраду која окружује Анђелијин врџ. Оџрада је висока њреко два меџра. На њолази му за руком неколико њуџа. Сџално је на џраници усџеа, оклизне се и њадне. Али, Христивоје је уџоран. Анђелија џа не види и не чује, занеџа њлеијењем венца. Она њрича сама са собом.

АНЂЕЛИЈА: О, Христивоје, зашто си од Гаврила баш?
Одреци се оца, одреци имена
и ја ћу ти цветак даривати мој.
А нећеш ли, закуни се да ме волиш
и нисам више од Завида ја.
Јер, шта је име? Овај стручак што Невеном зовеш ти?
Крсти га друкше, мирис остаје.
Не зовите више Христивоја Христивојем,
врлине миле остаће му све.

Христивоје најзад усџева да њрескочи оџраду.

ХРИСТИВОЈЕ: Анђелија, златни анђеле мој!
Ево ме, љубљена моја
клечим пред тобом, за љубав те молим!

АНЂЕЛИЈА: Христо, како дође? Високи су врту зидови,
помисли ко си, не гине ти смрт
ухвате ли те злотвори моји
отац ми Сурдул, срца каменог
и муж мој будући, тврди.

ХРИСТИВОЈЕ: Шта, муж! Зар ја ти драган нисам?

АНЂЕЛИЈА: Судба ме клета Тврдоју носи,
пос'о је склопљен а жртва ја сам.

ХРИСТИВОЈЕ: Зар љубав они послом називају
зар ништа свето им није?
Реци да шала то је,
реци да љубав ми кушаш.

Анђелија ћуџи и јеца.

ХРИСТИВОЈЕ: Онда у манастир, у манастир пођи!
Зар грешнике земљи да рађаш?

АНЂЕЛИЈА: Христивоје, како ћу у манастир, па ми смо...

- ХРИСТИВОЈЕ: Невиност твоја у чистоти је духа,
то тело лаж је, пролазност, страст!
- АНЂЕЛИЈА: Ја у манастир не идем и тачка! Ако немаш неки бољи
план, онда...
Дужност је моја спрема родитеља мога
да слушам његову ћуд.
Тај ми је усуд, да пратим га морам
иначе ће богови одапети стреле
пут цветних вртова младости моје!
- ХРИСТИВОЈЕ: Не, они то не би смели учинити,
не би могли, не би хтели. То је горе,
то срамно насиље, од сваког убиства
намерно извршеног. Имам план,
веруј ми мила, чуј ме
и ништа сулудо не чини
већ смерна чекај гласника мог.
- АНЂЕЛИЈА: А кад он ће доћ'?
- ХРИСТИВОЈЕ: Доћи ће, чекај га
он ће сигурно доћ'.
И памти шифру.

Христивоје даје Анђелији Паирић са шифром. Она прочија шифру.

- АНЂЕЛИЈА: Муза!? Шифра то је?
- ХРИСТИВОЈЕ: Не Муза већ
(Изговори са француским акценцијом) Музé.
Проучи и уништи!

Анђелија у сласї поједе паирић.

- ХРИСТИВОЈЕ: Адїје...
- АНЂЕЛИЈА: Планове за нас куј,
у њих се уздам, знај.
Adiје Muzé, mon cher, adiје...

МРАК

СЛИКА ТРЕЋА

Соба у кући Аџаиџа Гавриловића. Чеоним зидом у дну собе доминира слика њокојноџ харамбаше Гаврила. Посред собе Беривоје, њрви син Аџаиџев, куџа Аџаиџа у бурейџу. Рџба џа буздованом коџи је обмоџан сџарим крџама.

- АГАПИЈЕ: Не штровиш свињу него переш оца, идиоте!
- БЕРИВОЈЕ: Окваси се људски, тата, пропашиће нам фактор изне-
нађења. Нањушиће нас. Видиш како сам ја, ономад,
искис'о, до голе коже.
- АГАПИЈЕ: Живот је некоме мајка, неком' маћеха а мени је, вала,
очух! Беривоје, лакше с'тим буздованом, разбићу ти га о
главу.
- БЕРИВОЈЕ: Кад ниси 'тео да киснеш са мном...
- АГАПИЈЕ: Аман, кожу ми огули!
- БЕРИВОЈЕ: Мора тако, наталожило се.
- АГАПИЈЕ: Јао! Е, сад ми је доста. Доста!

Аџаиџе излази из бурейџа.

- АГАПИЈЕ: Дај ми то одело!
- БЕРИВОЈЕ: *(Дајући му одело)*
Тата, ти си нервозан.
- АГАПИЈЕ: И ти би био да имаш овакву децу.
- БЕРИВОЈЕ: Ако се секираш за воз... Оволики сам шиљак уз'о и тако
га крвнички маљем набио... Направио сам рупу у котлу
к'о да га је џуле прошупљило.
- АГАПИЈЕ: Рек'о сам ти рупицу да направиш а не септичку јаму.
Ако не стигну до ноћас да закрпе котао опет ће изјутра,
по дану, да путују а по дану се у 'ајдучију не иде. И где је
тај Брзота...

Сџоља се чује лавез џса.

- БЕРИВОЈЕ: Ево га, тата.

На џрозору се џојави Неџован.

- НЕГОВАН: То сам ја, Негован.

Беривоје маши буздваном и режи.

- НЕГОВАН: Гос'н Агапије, смирите овога.
- БЕРИВОЈЕ: Да га набијем на колац, тата?
- НЕГОВАН: Реците томе простаку да не буде тако нападан.
- АГАПИЈЕ: Беривоје, миран!
(*Неђовану*)
Шта 'оћеш, говори?
- НЕГОВАН: Мислио сам да ће вас занимати то да воз касни, па кажем себи: "Зашто, Неговане, да се гос'н Агапије, и ситна деца му, деранжирају и двапут' иду до станице кад можеш ти лепо да одеш и учиниш им услугу."
- АГАПИЈЕ: Какву услугу?
- НЕГОВАН: Па, да вам резервишем карте. Навалица, знате, жандари, Захарије, Анђелија... Сви би да путују. А, богами, 'оће и гос'н начелник.
- АГАПИЈЕ: Сурдул!? Добро, и ка' ће тај воз да крене?
- НЕГОВАН: Мора до вечери. Журе због везе за Београд.
- БЕРИВОЈЕ: Ето видиш да ће ноћу...
- АГАПИЈЕ: Куш! Навалица, велиш. Па, добро, кол'ко ја карата да узмем, да се не гурам?
- НЕГОВАН: Једно, четр'ес', због конфора. Свака по банку и још пет банки за пртљаг... То му дође четр'ес' пет банки.
- АГАПИЈЕ: Неговане, Неговане...
- НЕГОВАН: Може и без багаша.
- АГАПИЈЕ: Нема теби зиме док има путника. Ево ти, на
(*Даје Неђовану новац*)
и немој да те чујем да по вароши лапрдаш ком' си прод'о... карте!
- НЕГОВАН: И, гос'н Агапије, па знате ви мене.
- АГАПИЈЕ: Баш зато. Ако ти се омакне послаћу ти Беривоја на кафу...
- НЕГОВАН: Далеко било...
- АГАПИЈЕ: 'Ајде, пут под ноге!
- НЕГОВАН: Уздравље...

Неђован одлази. За њим Беривоје млајџара буздованом и режи.

АГАПИЈЕ: Смири се, бре, животињо!
 БЕРИВОЈЕ: Набићу ја њега на колац, кад тад.
 АГАПИЈЕ: И Сурдул путује са златом... Кува тај нешто, кува. Море, шта год кув'о ја ћу да му запржим.

У собу џирком улазе Ванко и Хранче. У рукама им алаји за кошање. Прљави су од њеска и земље. Јако су ујлашени.

ВАНКО: Тата, тата, дух!
 АГАПИЈЕ: Какав дух, шта булазните?
 ХРАНЧЕ: *(Ухваћивши се за Аџаија, дрма га)*
 Бео, прави
(Муца)
 вввампир!
 АГАПИЈЕ: Где је вампир!?
 ХРАНЧЕ: У 'о...
 АГАПИЈЕ: Немој ти, Ванко ће.
 ВАНКО: У подземном граду, тата. Копали смо, као што си нам рек'о, у источном делу. Он је излетео са Запада. Бео, ружан, носи неку керамичку посуду. Страшан!
 АГАПИЈЕ: Ванко... 'Ајде Хранче, он је блесав, ал' ти си, канда, неки човек од науке, проналазач, а овамо верујеш у духове и вампире.
 ВАНКО: Тата, овај је био прави.

Чује се баји корака.

ХРАНЧЕ: Ево га, иииде!

Сви се ујлаше. Беривоје се сакрије, са браћом, иза Аџаија. Режи. У собу улази Радулин. Преко своје одеће има њребачену сџару римску џоџу, белу и су џоцејану. У руци му керамичка амфора.

РАДУЛИН: Тата, овај подземни град и није тако лош...
Угледа их како су се укочили од сџраха.
 Шта је било, ишијас?

АГАПИЈЕ Радулин!
 и ВАНКО:
 ХРАНЧЕ: Ррррррадулин!

- РАДУЛИН: Је л' то нека игра погађања?
- АГАПИЈЕ: Каква ти је то хаљина?
- РАДУЛИН: Наш'о сам је доле.
(Показује на амфору)
И ово сам пронаш'о.
- ВАНКО: Шта ћеш ти у подземном граду?
- РАДУЛИН: Да прегледам шта има по ходницима. Злато нисам наш'о ал' што имају подрум... Божанско вино. Само, немају стаклене флаше него ове земљане са неким кукама.
- ВАНКО: (Узме амфору)
Црте... Усправне и укрштене.
- РАДУЛИН: Доле злата нема ни за лек. Само оне кљакаве голе жене. Ово је откриће! Старо вино запечаћено воском. Знаш ли ти колико то вреди на берзи?
- АГАПИЈЕ: (Узме амфору и види да је њолујразна)
Од тебе, неће то ни до какве берзе да стигне.
- РАДУЛИН: Само дегустирам. Јавили су ми да је вредност акција вина скочила по индексној стопи од...
- АГАПИЈЕ: Остави ме са том берзом.
- РАДУЛИН: Тата, кол'ко пута треба да ти поновим да је будућност економије у берзама. Важно је улагати.
- АГАПИЈЕ: У шта!? У рудник злата на Северном полу, у плантаже пиринча у Кинеском мору. Ти си једини идиот коме су продали 128% акција Кипа слободе. Шта сам ја Богу скривио да ми да овакву децу. Све идиот до идиота.
- БЕРИВОЈЕ: Зар и ја, тата?
- АГАПИЈЕ: Ти први! Још се у оног Христивоја кунем...
- ХРАНЧЕ: Ммммени је ддеда за Хххристивоја каз'о...
- АГАПИЈЕ: Рек'о ти је да ми је њега правио неки комшија. Причао си нам, ако то што испушташ може да се зове причом. А и ти тата,
(Обраћа се слици Гаврила)
од толике лајаве деце нашао си њему мутавом да се јављаш с' онога света.
- БЕРИВОЈЕ: Није лако то кад умреш.
- РАДУЛИН: Да попијемо по једну за покој душе деда Гаврилове.

АГАПИЈЕ: Вала, оплакујеш га од кад устанеш, не испушташ флашу из руке.

РАДУЛИН: Шта да радим кад сам био много везан за деду.
(*Одсија мало ракије на под ња наздрави слици Гаврила*)

Чује се лавез ња, режање, зајим дуго цијукање.

ВАНКО: Е, ово је Брзота.

БЕРИВОЈЕ: Опет ми удави кера.
(*Улази Брзота*)
Убицо!

БРЗОТА: Беривоје, пред кућу се везују домаће животиње а не звери.

АГАПИЈЕ: 'Фалим те Боже да си се сетио да дођеш.

БРЗОТА: Ма, вукли смо воловима воз, него слушајте новости...

АГАПИЈЕ: Чули смо их већ. Био Негован, јавио и наплатио. Ти си ми неки извиђач, он је пешке стиг'о пре тебе.

БРЗОТА: И ја сам иш'о пешке.

ВАНКО: Где ти је ђумроцикл?

БРЗОТА: Одузео ми га Сурдул.

АГАПИЈЕ: Опет си возио брзо.

БРЗОТА: Нисам тата, тебе ми.

АГАПИЈЕ: Не куни се у мене, баксузе!

БРЗОТА: Одуз'о ми га због пореза за идућу годину.

АГАПИЈЕ: Оца ли му зеленашког. Где је роба?

БРЗОТА: Код Негована у канцеларији.

АГАПИЈЕ: Плаћаш лежарину!?

БРЗОТА: Где ћу онолике бисаге да теглим уз брдо.

АГАПИЈЕ: Плаћам Србу Цвеклу преко, Миле Парче ме чека на граници, скелеција Рајски Аранђел увек узме к'о океан да превесла а о Свети Живцу на ђуприји и да не причам. Сад још лежарина код Негована, марамче ли му његово. Шта ће мени да остане!

БРЗОТА: Па ти ме други пут шаљи ил' у шверц ил' у извиђање. Не може и једно и друго. Изненадио ме Сурдул, шта да радим.

Улази Леонардо. Сви заианђено зледају у њега.

ЛЕОНАРДО: Gutentag.

АГАПИЈЕ: Који ти је сад па овај?

БРЗОТА: Он ми се прикачио доле, каже да га је Радулин позвао.

РАДУЛИН: О, хер Леонардо, гутентаг, гутентаг...

БЕРИВОЈЕ: Швапски шпијун, тата!

РАДУЛИН: Није шпијун, то ми је колега са студија у Бечу. Заједно смо студирали економију, после је он уписао ону уметничку...

АГАПИЈЕ: Сад је мени јасно што ти од прве године ниси мак'о.

РАДУЛИН: Тата, тражио си неког' да ти мала кућу. Леонардо је први молер у Бечу.

АГАПИЈЕ: Воимје оца...
(*Крсти се*)

ЛЕОНАРДО: Ich bin Шлеман Фелер, уметнички Леонардо, експерт за преуређивање ентеријера, плус истрашифач и хуманист.

АГАПИЈЕ: Све си само не оно што ми треба.

БЕРИВОЈЕ: На колац!

РАДУЛИН: Леонардо мисли да нашој кући није довољно само малање већ једно тотално преуређивање.

ЛЕОНАРДО: Какфо застарело архитектура, скандалосно, примитивно. Ентеријер unigligli ofde, passage морало бити са пуно сфетло...

БРЗОТА: Мени је овај још од вароши био сумњив.

ЛЕОНАРДО: Ја прво срушила офај зид и дислоцирала...

ВАНКО: Ово је потпорни зид, срушиће се кров!

БРЗОТА: Тата, или пуштај Беривоја да га натачиње на колац или...

АГАПИЈЕ: Чекај да га чујем до краја, да видим докле ће.

ЛЕОНАРДО: Ефо планофи да погледала.

Леонардо одмојшава велику ролну белој пайири на коме је нацртан план адапације.

- ЛЕОНАРДО: Ефо, офо бити суперконфорна соба за господин Агапије са једно фелико столица за одмор у стил од краљ Луј шеснаест.
- БЕРИВОЈЕ: Да шиљим ја?
- ХРАНЧЕ: А ово, ттто је шшшпајз?
- ЛЕОНАРДО: Не, то тфоја соба са звучно исолација за самоисолација где ти учити не муцати.
- ХРАНЧЕ: Да не мммуцам?
- ЛЕОНАРДО: А за господин Фанко један научна лабораторија са пуно елементи за дубока научна анализиса.
- БРЗОТА: Тата, дај тргни се, аман.
- ХРАНЧЕ: Шшшшшта, бре, да се тттрза...
- ВАНКО: Беривоје, макни тај колац да видим ја то.
- ЛЕОНАРДО: А за фас, Берифој, соба са затфор. Офде била једно резач где фи шиљила онај стфар за набијати, офде за машина за растезати и затезати чофек...
- БЕРИВОЈЕ: Овај луђи од покојне мајке...
- РАДУЛИН: Бог да јој душу прости.
(Прекрсти се и ојије зуљљај)
- БЕРИВОЈЕ: ... што гађала тату ножем.
- БРЗОТА: Па се нож одбио од тебе и случајно њу погодио.
- БЕРИВОЈЕ: Једно пет – шест пута.
(Усиљен смех)
- АГАПИЈЕ: Бубре једно безосећајно.
- РАДУЛИН: А је л' може некако да се издигне темелъ, да направимо подрум на два спрата, знаш како би ми то значило.
- АГАПИЈЕ: Да нећеш можда минарет од подрума да правиш?
- ЛЕОНАРДО: Ја подигла подрум а под кроф напрафила једно фелики магацин...
- БРЗОТА: Магацин под кровом!?
- ЛЕОНАРДО: Ништа се не секирала, Брзота. Ја од димњак напрафила лифт да фи могла пењати роба што шферцофала...

- БРЗОТА: Одкуд' теби да ја шверцујем?
- БЕРИВОЈЕ: Јесам ли вам рек'о да је шпијун!
- ХРАНЧЕ: Ннније шпијун!
- БРЗОТА: Проценат он 'оће, уцењује...
- ВАНКО: Ти мислиш да су сви лопуже к'о ти!
- БРЗОТА: Ко је лопужа? Тргни реч!
- ВАНКО: Нећу!
- БРЗОТА: Е, са' ћу и тебе и ову суклету да удавим к'о кера што сам.
- БЕРИВОЈЕ: Дај ми га на колац, дај!
- РАДУЛИН: Немој Беривоје, он је Европљанин!
- БЕРИВОЈЕ: Макни ми се с' пута!
- РАДУЛИН: Шта ће свет о нама да каже?
- БЕРИВОЈЕ: Макни се!
- РАДУЛИН: Само преко мене мртвог!
- БЕРИВОЈЕ: И то ћемо да средимо.
- ХРАНЧЕ: Држ' се, Радулллине, сстиже помоћ!
- ЛЕОНАРДО: Али фи сфи имали сфоја соба, ја хуманист...
- Ойшш̄а ш̄уча. Сви вичу: "Убићу ш̄е! З̄азићу ш̄е! Цркни!" и сл.*
- АГАПИЈЕ: Доста! Доста!
- Тајац.*
- АГАПИЈЕ: Ви нисте деца, ви сте изроди! Јебале вас собе, да вас јебале. Не ваља вам кућа, је ли, па би мало да је рушите. Мало вам ово па би још! Да неће, можда, сваки свој ћенеф у соби? Оно што ви сазидате, то да рушите, а овде има да слушате мене иначе ногу у дупе! Је л' јасно?!
(*Леонарду*)
А ти, испрдку кокошињи, можеш да бираш: ил' овај колац у дупе ил' четку у руке. Ево ти сто банки и малај да те ја не омалам!
- ЛЕОНАРДО: Балкански примитифац један.
- АГАПИЈЕ: Иди копај кречану и склањај ми се са очију!
- Леонардо узима новац и излази.*

- АГАПИЈЕ: Ја те не подржавам!? Ја!!! Па добро, ко је први јахао онај твој ђумроцикл?
- ХРАНЧЕ: Ти, тата.
- АГАПИЈЕ: А ко је ризиков'о у чварак да се претвори са оном летећом шклопоцијом?
- ХРАНЧЕ: Ти, тата.
- БЕРИВОЈЕ: Како си горео...
- ВАНКО: Експлодирала је зато што си носио динамит.
- АГАПИЈЕ: Динамит сам понео јер си рек'о да с'том тицом могу да одем до Сурдулове куће, а оно о'п па у рођени амбар.
- Улази Брзоџа.*
- БРЗОТА: Тата, не могу да пронађем...
- АГАПИЈЕ: Остав. Кад смо у рату да ми рапортираш војнички!
- БРЗОТА: Разумем!
(*Салуџира*)
Ратни савет 'арамбашке чете Агапије Гавриловића сазван. На савету присутни: Ванко, Радулин, Беривоје и Хранче. Рапортира, такође присутни, Брзота!
- АГАПИЈЕ: А где ти је Христивоје?
- БРЗОТА: Каже да не може да дође јер га ухватило оно кад му дође да пише.
- АГАПИЈЕ: Радулине, барабо једна.
- РАДУЛИН: Што сам сад ја опет крив?
- АГАПИЈЕ: Ти си га научио писмена, нико други! Бре, најмлађи је, гледа у вас, старију браћу, к'о у Бога. Једну паметну ствар да сте га научили. Једну! После, кад гута ватру, ви се правите луди! Ко вас направи такве...
- ХРАНЧЕ: Ти, тата!
- АГАПИЈЕ: Умукни више! Беривоје, иди зови га ти.
- БЕРИВОЈЕ: (*Радосно разроџачивиши очи*)
Ја?! Разумем!
- АГАПИЈЕ: Немој да претерујеш.
- Беривоје излази.*

- АГАПИЈЕ: С'ким ја идем у 'ајдучију. Брзота, колики је тај сандук што га носе жандари?
- БРЗОТА: Има га, цирка, педесет кила.
- АГАПИЈЕ: Педесет кила злата! Лопужа. Њему држава да да рудник на управу. Док је Гаврил то водио знао се ред. Узмеш тек толико за трошак, десет кила, петнаес' у вр' главе. А Сурдул, пет пута је тај, досад', везивао оне несрећнике Сокола и Игњатија за сандук, пусти Тврдоја са њима на воз, па га, лепо, дочека код Гавриловог кланца и... Злато код њега у подрум, народ гладује а 'ајдуци криви! Лопов је, бре, то!
- ХРАНЧЕ: Па, и ми смо.
- АГАПИЈЕ: Сад не муцаш а кад треба дедину поруку да ти исчупамо из уста, мечку родимо.
- ВАНКО: Тата, а зар ти није сумњиво то што, овај пут, и Сурдул иде са златом?
- РАДУЛИН: Можда ће Тврдоје да га чека у кланцу. Ако наиђемо на њега и жандаре, обрали смо бостан.
- АГАПИЈЕ: Те паре што сам за твоју школу дао, у бунар сам бацио. Баш ће Сурдул пијаног Тврдоја да шаље у кланца. Друго је то. Рудари су њега притегли, траже паре ил' његову главу. А и ови из Београда, сумњају, ено су му војску послали, касарну направили тик уз варош. Зато је, бараба, решио да се притаји а опет кајмак да скине. Однесе злато, подели плате, народ стока кад нема ништа и мало му доста, ето ти га Сурдул херој. Сад ако му отмемо злато имаћемо целу варош!
- ВАНКО: Како целу варош?
- АГАПИЈЕ: Лепо. Не преда ли товар овај пут, обесиће га за јаја и ови горе и ови доле. А онда, сетиће се, ко треба да се сети, која је глава у Црном Мрсишту највићенија, ко је син 'арамбаше Гаврила. Ето мене за начелника.
- РАДУЛИН: Тата, ти си геније! Чим постанеш начелник Беривоја за наредника 'место Тврдоја, Ванка у пошту, Брзоту на скелу, Христивоје може да буде писар...

- ХРАНЧЕ: А ја?
- РАДУЛИН: Тебе ћемо да метнемо да с' Негованом телалиш возни ред. А мене ћеш, тата, да поставиш за управника винског подрума.
- АГАПИЈЕ: Завежи Радулине тај пијани језик да ти га ја не завезујем.
- Улази Беривоје и вуче њо њоду Христивоја који је сав окован. Усиа су му завезана, мало је угруван. Мумла и којрца се.*
- АГАПИЈЕ: Беривоје, животињо једна, шта си му то урадио?
- БЕРИВОЈЕ: Пружао је отпор.
- АГАПИЈЕ: Одма' да си га одвез'о.
- Беривоје одвезује Христивоја.*
- ХРИСТИВОЈЕ: Тата, колико пута треба да ти кажем да ми не шаљеш Беривоја кад ми дође инспирација.
- АГАПИЈЕ: Христивоје, црн дан ми је свануо кад си прво писмено научио.
- ХРИСТИВОЈЕ: Ја сам писац, задахнут Музама.
- АГАПИЈЕ: Ти си најврелија крв Гавриловића, 'ајдук! Упамти то!
- ХРИСТИВОЈЕ: Али, тата...
- АГАПИЈЕ: Куш! Јуче се испилио па већ – ја једну а он три. Пише ли по тим твојим књигама за неки ред у кући, ко је отац а ко син?
- ХРИСТИВОЈЕ: Пише, све пише.
- АГАПИЈЕ: Чисто сумњам. Море, све ћу ја то да поपालим.
- ХРИСТИВОЈЕ: Извини, тата.
- АГАПИЈЕ: Седи ту и слушај. Дакле, пошто смо се најзад скупили, да почнемо. Тема данашњег ратног савета је: Напад на воз и отимање злата од Сурдула.
- ХРИСТИВОЈЕ: То је пљачка!
- АГАПИЈЕ: Опет ти.
- БРЗОТА: Није то пљачка.
- РАДУЛИН: То је одузимање вишка вредности од богатих и давање сиромашнима.

- ВАНКО: Деда Гаврил је причао Хранчету како ће то једног' дана да буде много важна ствар и има да се зове... Како оно беше, Хранче?
- ХРАНЧЕ: жаборавио сам. Нека ттгешка реч.
- АГАПИЈЕ: Други пут да је запамтиш.
- РАДУЛИН: Имам план! Да откупимо 51% акција државне железнице па да у управном одбору донесемо одлуку да се пруга направи до нашег имања и ту их лепо сачекамо...
- АГАПИЈЕ: Слушам те па не могу да се начудим да си ми син.
- РАДУЛИН: А да подмитимо наше људе у скупштини да лобирају за измену закона о власништву?
- АГАПИЈЕ: Радулине, стави ту флашу у уста и оплакуј некога да те ја не оплакујем.
- БЕРИВОЈЕ: Тата, немој да си малодушан.
- АГАПИЈЕ: Умукните сви и слушајте ме! Воз сачекујемо на улазу у Гаврилов кланац. Хрививоје и Хранче су задужени за балван, да га поставе на пругу. Ванко и Беривоје иду до млина, у склониште. Донећете пушке, муницију и две флаше оне запаљиве мешаније. Брзота извиђа на сокоћало а Радулин прави чарапе за на главу. Радулине, по две рупе за очи.
- РАДУЛИН: Може једна рупа за уста?
- АГАПИЈЕ: Да лочеш, а?
- РАДУЛИН: Ти онда гађај покретљиве мете. Сам напад изводимо на следећи начин: Ванко авијација баца запаљиву мешанију, воз стаје пред балване. Прво ударно лево крило Брзота прилази с'леђа, друго разбијачко десно крило Хранче иде у бок, Беривоје води центар, ја сам коњица. Радулин је кујина, комора, прва помоћ и резерва.
- РАДУЛИН: Све то?! Тата, ја нисам Бизмарк.
- АГАПИЈЕ: Артиљеријску подршку даје Хрививоје.
- ХРИСТИВОЈЕ: То су масовна цивилна разарања. Шта ако и Сурдулова ћерка Анђелија буде у возу. Није 'ајдучки женско да убијемо.

АГАПИЈЕ: Ти кад би се пола засекирао за мене као што се секираш за то Сурдулово копице, где би ми био крај. "Циљ не бира средство!", што рече деда Гаврил. План сте чули, задужења знате, на извршење задатка! Немамо још много времена. Кланац ноћас мора пасти!!!

МРАК

СЛИКА ЧЕТВРТА

Под прозором Анђелијине собе сјоји Тврдоје. У руци му жићара. Пева.

ТВРДОЈЕ: Гори лампа, гори гас,
дођи драга ти код нас,
да не гори и код вас
и код нас!

Анђелија отвори прозор и полије Тврдоја врелом водом.

ТВРДОЈЕ: Јао, што врелом водом, живог ме ошури.

Чује се Неђован, шајуће. Тврдоје се сакрије.

НЕГОВАН: Анђелија! Анђице, то сам ја, Негованчић. Отвори прозорчић, имам једно писамце за тебе.

Тврдоје изађе из заклона и ухвати Неђована за враћ.

ТВРДОЈЕ: А какво је то писамце?

НЕГОВАН: Нисте знали?

ТВРДОЈЕ: Видиш, нисам.

НЕГОВАН: Ма то је један обичан пренос поруке на даљину, без жице...

ТВРДОЈЕ: Па су тебе растегли 'место жице?

НЕГОВАН: Тако некако. Јао, гос'н Тврдоје, где сте изашли окупани на овај ветар. Назепшћете.

ТВРДОЈЕ: Дај писмо!

НЕГОВАН: *(Нећка се)*
Уф... Па, изволите.
(Даје му писмо)

И да знате, ја то само преносим, ја не знам садржину, то је мој пос'о...

Тврдоје прочиша њисмо. Запањен је.

ТВРДОЈЕ: Ко ти је ово дао?

НЕГОВАН: Не знам! Не знам ко ми је дао!

ТВРДОЈЕ: Говори!!!

Тврдоје хваћа Негована за ревере и њодиже га са земље. Урла. У њо Анђелија отвори њрозор и њросије још један лавор вруће воде на Тврдоја, њишо Негован искористи и њобегне.

ТВРДОЈЕ: Стани! Стани!!!
(Пуца за њим)
Игњатије! Соколе!

ИГЊАТИЈЕ и СОКОЛ: Извол'те, гос'н наредниче!

ТВРДОЈЕ: Брзо за Негованом! Хоћу га живог.

СОКОЛ: А што живог?

ИГЊАТИЈЕ: Шта ће нам живи људи, само цаба пунимо апсане.

СОКОЛ: Да га убијемо мало?

ИГЊАТИЈЕ: За пелцер.

ТВРДОЈЕ: Рек'о сам живог. За њим, марш!

Сокол и Игњатије њојуре за Негованом.

ТВРДОЈЕ: У Нишку тврђаву у окове га дајте, зубе да му поваде, у Османов подрум на макаре уши да му истестеришу, у Бербер кулу очи да му изваде, у Петроварадин носину да му исчупају, на Бањицу у самицу, у Митровицу под сикирицу, у Пожаревац на живодерац! Море, у Бастиљу ћу ја њега!

Тврдоје се укиши у њози "ала Најолеон".

МРАК

СЛИКА ПЕТА

Соба у кући начелника Црно̄ Мрсиш̄ӣа, Сурдула Завидовића, сина хајдука а заш̄им начелника, њокојно̄ Завиде. Писар Захарије носи уђрувано̄ Сурдула на леђима.

- СУРДУЛ: Полако Захарије, нисам дулек. Јао! Спусти ме на канабе!
- ЗАХАРИЈЕ: Каз'о сам ја, гос'н начелниче, да не седате на ту ђавољу справу.
- СУРДУЛ: Одраћу оно Агапијево пашче што ми не рече да не раде кочнице. Иди Захарије у кујину и донеси ми црног лука за облоге.
- ЗАХАРИЈЕ: Да одем у кујину па да узмем лук, па да га донесем...
- СУРДУЛ: Трчи да те
(Показује на њиш̄ӣољ)
овим не потерам!
- ЗАХАРИЈЕ: Идем ја...
(Лађано излази њонављајући задужења)
- СУРДУЛ: Како ћу овакав да путујем? Јао Агапије, Агапије...
- ТВРДОЈЕ: (Чује се како виче)
Гос'н начелниче!
- СУРДУЛ: Е, само ми је још Тврдоје фалио.
- ТВРДОЈЕ: (Улази)
Гос'н начелниче, страшно.
- СУРДУЛ: Шта је то толико страшно кад си из каде изаш'о да би ми саопштио?
- ТВРДОЈЕ: Не питајте.
- СУРДУЛ: Идиоте, како да сазнам ако те не питам!
- ТВРДОЈЕ: Страшно!
- СУРДУЛ: Говори, Тврдоје, да те не робијам.
- ТВРДОЈЕ: Пробудим се ја јутрос, умијем, обријем, зачешљам, метнем униформу на себе, затегнем... а оно, боли ме глава.

- СУРДУЛ: Ако си дошао да ми балавиш о твом јутарњем мамурлуку...
- ТВРДОЈЕ: Није мамурлук. Кад мене изјутра боли глава то значи да се спрема нека пљачка.
- СУРДУЛ: Пљачка!?
- ТВРДОЈЕ: Пљачка. Попијем ја кафу, прашак, не вреди.
- СУРДУЛ: И?
- ТВРДОЈЕ: Изађем у варош, “Добро јутро гос’н наредниче.” овај, “Добро јутро гос’н наредниче” онај...
- СУРДУЛ: Скрати, аман!
- ТВРДОЈЕ: Сви ми сумњиви!
- СУРДУЛ: Па, јеси ли пронашао нешто?
- ТВРДОЈЕ: *(Вади њисмо које је узео од Негована)*
Писамце!
- СУРДУЛ: Какво писамце?
- ТВРДОЈЕ: Швалерско и лоповско. Швалерско је зато што га пише швалер а лоповско зато што је швалер лопов.
- СУРДУЛ: Чекај, ко је швалер?
- ТВРДОЈЕ: Лопов.
- СУРДУЛ: А ко је лопов?
- ТВРДОЈЕ: Па, швалер.
- СУРДУЛ: Ти к’о да си буњике јео од јутрос. Ко су ти људи?
- ТВРДОЈЕ: Док не ухватимо Негована, не знам.
- СУРДУЛ: Какве сад Негован има везе са њима?
- ТВРДОЈЕ: Он је носио писамце.
- СУРДУЛ: Мој Негован!?
- ТВРДОЈЕ: Он.
- СУРДУЛ: Дај то овамо.
- Тврдоје даје Сурдулу њисмо. Сурдул ња окреће наопако.*
- ТВРДОЈЕ: Не тако, наопако.
- СУРДУЛ: Знам ја, ти ћеш да ме учиш. У, што је нечитко. На, читај ти.

- ТВРДОЈЕ: (Чиїа)
“Анђелија, златни анђелу мој! Не реко’ ли вам ја да је страшно?”
- СУРДУЛ: Читај!
- ТВРДОЈЕ: Дакле...
Анђелија златни анђелу мој!
Ево га гласник хитри и мили
што вести теби доноси ове.
Мој отац, к’о твој је сада,
спрема се воз да пресретне онај
што граду хита, носећ’ те собом сву.
Ал’ не због тебе већ обичног злата зарад,
он спрема замку у Гаврила кланцу том.
Не иди већ чекај нове гласнике моје,
наш час се ближи, ближи се он.
- СУРДУЛ: Боже, што ме осуди женским породом? Мајчина је то крв, издајничка. С’ лоповима шурује, народно злато отима...
- ТВРДОЈЕ: Народно!? То је наше злато...
- СУРДУЛ: Ова тура је народна! Има ли неки потпис на тој ’артији?
- ТВРДОЈЕ: Пише само: “Воли те твој Муза.”
- СУРДУЛ: Имамо ли ми каквог’ Музу у граду?
- ТВРДОЈЕ: Нема варошке породице коју ја немам убележену, плус по три колена уназад, ал’ за тог Музу не знам.
- СУРДУЛ: Анђелија зна. Захарије!
- Улази Захарије, носи чинију црно̄ лука.*
- ЗАХАРИЈЕ: Ево црни лук.
- СУРДУЛ: Какав црни лук, црно ми је пред очима.
- ЗАХАРИЈЕ: Па, рекли сте...
- СУРДУЛ: Носи то назад у кујину и зови ми брзо Анђелију овамо!
- ЗАХАРИЈЕ: Да носим назад и да зовем Анђелију. Све сам разумео..
- ТВРДОЈЕ: Чекај, Захарије, остави, дер, тај лук да замезим уз ракијицу.

- ЗАХАРИЈЕ: Да оставим лук и зовем Анђелију.
(*Даје лук Тврдоју*) Извол'те лук. Сад ми је остало само да брзо зовнем Анђелију...
(*Излази лађано*)
- ТВРДОЈЕ: Добар лук, родила пијаца... Ама, не рекосте ли ви да Анђелију чувате за мене?
- СУРДУЛ: Зар ти сумњаш у реч Завидовића?
- ТВРДОЈЕ: Не, не сумњам, него овај Муза...
- СУРДУЛ: Море, музли га вампири дабогда. Чим ово средимо, заказујем свадбу па је води и кроти како знаш и умеш. Е, мој Тврдоје, женско дете без мајке ти је воденични камен.
- ТВРДОЈЕ: А мираз?
- СУРДУЛ: Шта, бре, мираз, мало ти је интерес од злата...
- ТВРДОЈЕ: Ја то због реда. Не ваља се...
- СУРДУЛ: Ваља се, ваља! Ћути, ево је иде.
- Улази Анђелија. Плетје венац од цвећа.*
- АНЂЕЛИЈА: Звао си ме, папо?
- СУРДУЛ: Звао, звао! Баци те мирођије и љуби руку гос'н Тврдоју.
- АНЂЕЛИЈА: Љубим руке, гос'н наредниче.
- СУРДУЛ: С'ким се ти то, несрећна ћерко, дописујеш иза мојих леђа?
- АНЂЕЛИЈА: Ја? Нис'ким...
- СУРДУЛ: А Муза?
- АНЂЕЛИЈА: Какав Муза?
- СУРДУЛ: (*Показује јој писмо*)
Овакав Муза! Шта је ово?
- Анђелија узме писмо и прочића га. Очарана, пригрли писмо и сћоји га са својим ољромним шелом.*
- СУРДУЛ: "Ближи се час... па да покраде нас. Говори!
- АНЂЕЛИЈА: Али папо...
- СУРДУЛ: Говори, кад ти отац наређује!
- АНЂЕЛИЈА: Он ме воли.

СУРДУЛ: То да се убришеш. Ја сам тебе обећ'о Тврдоју. Дао сам реч.

АНЂЕЛИЈА: Може отац да ми буде!

СУРДУЛ: Треба да је старији, да ти смири ту ветропирасту памет.

АНЂЕЛИЈА: Ти би мене, због једне речи, дао овој маторој, пијаној ругоби. (Претећи.) Музу нећу да ти одам, таман ме убио!

Сурдул и Тврдоје устиукну ујлашени реакцијом Анђелијине масе од 100 килограма.

СУРДУЛ: Анђелија...

АНЂЕЛИЈА: Ти за моју срећу уопште не мариш, папо!!!

Анђелија истирчи сва ујлакана. Сурдул је у шоку. Тек пошито се уверио да је Анђелија ојишила, враћа се у зајоведнички сјав.

СУРДУЛ: Марш у собу!

ТВРДОЈЕ: Ала сте је сачували... Сећам се ја кад је мој отац гушио буну 'арамбаше Гаврила, па ће њему Књаз: "Онај Завида, што је најпре 'ајдуков'о с' Гаврилом па нам сад Гаврилову главу на тацни доноси, какав је он?" А мој ће отац њему: "Лојалан је Завида, Књаже, лојалан..."

СУРДУЛ: "...Ја гарантујем за њега!" Знам ту причу напамет, не мораш стално да ме подсећаш. Реч је реч, бићеш ми зет и свршена ствар. А она, младо, лудо, како се заљубило тако одљубило. Умем ја то. Ено, и моја Кострева, покој јој души
(Прекрсти се),
заљуби се па је ја, очас, одљубих.

Тврдоје се расјлаче.

СУРДУЛ: Ено га... Што плачеш сад?

ТВРДОЈЕ: Рекла ми је да сам ћелав. Нисам ћелав, ево, ваздан мажем главу лојем да ми коса ојача. Погледајте...

СУРДУЛ: Нека, верујем ти. 'Ајде, смири се, смири...

Тврдоје сјавља главу у крило Сурдулу. Обојица су скрхани.

СУРДУЛ: Уштројиће ме они у Београду по кратком поступку, мој Тврдоје. Најцрње што сам сањао ево ми га пред вратима.

- ТВРДОЈЕ: *(Плачно)*
Ништа се ви не бој'те. Ја сам школован жандар, оспособљен за најтеже задатке: блиска борба, борба на дистанцу, опкољавање, преживљавање, хладно и ватрено оружје. Кад ја поставим заседу том Музи...
- СУРДУЛ: Сваку ноћ, како затворим очи, једно те исто: ја на некој пољани, сам са својим сандуцима...
- ТВРДОЈЕ: Нашим сандуцима.
- СУРДУЛ: Не прекидај ме. Сам ја, а око мене, будибог с нама... рудари, 'ајдуци, чиновници, сви исколачили очи, урлају: "Дај злато, дај злато!" Секирама разваљују катанце, грабе, грабе... И све тако неке песме говоре.
- ТВРДОЈЕ: Праве песме?
- СУРДУЛ: Праве. Језа да те ухвати.
- ТВРДОЈЕ: Гос'н начелниче, то је већ озбиљно.

Уз фијук ветра у off-у, чује се хор једноличних џласова како изговара џесму.

- ГЛАСОВИ: Чуј како опасност фијуче
пољима отаџбине наше.
- СУРДУЛ: Чујеш? Ево их!
- ГЛАСОВИ: Побуна то је, хајдучка крв!
Најезду варвара, крви жедних, сатире,
океане у песак претвара
земљу у огањ, огањ у мач!
- СУРДУЛ: Ох, дукати моји, јадна моја сирочади
без оца би да вас оставе...
Ал', нек' упамте сви што су се дрз'ли,
то благо није свачије.
Злато је ово, злато за одважне!

МРАК

КРАЈ ПРВОГ ДЕЛА

ДЕО ДРУГИ

СЛИКА ШЕСТА

Улаз у Гаврилов кланац. Ноћ. Аџајије држи у једној руци дејешу а у другој љушкy и јури Радулина.

АГАПИЈЕ: Убићу те, барабо једна! Колико сам ти пута казао да се не играш мојим парама!

РАДУЛИН: Тата, то је сигурна инвестиција!

АГАПИЈЕ: Сигурна инвестиција!? У овој депеши пише да сам купио деонице корпорације за дестилацију кромпира Д.Д. "Лењин"! Стоко пијана!

РАДУЛИН: Па Руси пију само вотку.

АГАПИЈЕ: У Русији је револуција!

РАДУЛИН: Тад се највише пије. Пази с' том пушком, тата, убићеш сина свог, крв своју!

АГАПИЈЕ: Крв си ти мени попио!

Аџајије нишиани у Радулина и љуца. Радулин бежи. Улазе Беривоје и Ванко.

БЕРИВОЈЕ: Тата, сад си нашао да пуцаш. Чује се до Мрсишта.

АГАПИЈЕ: Тек ћу да пуцам. Иде ли тај балван?

ВАНКО: Ево га, иде.

Улазе Хранче и Христивоје. Носе балван.

ХРИСТИВОЈЕ: Нисте могли да оборите неко лакше дрво.

ХРАНЧЕ: Оооокилависмо сесе.

АГАПИЈЕ: А шта сте ви мислили, да је 'ајдучија лака? Нема леба без мотике.

Улази Брзоџа.

БРЗОТА: Тата, воз полази! Види се дим са станице.

АГАПИЈЕ: Брзо дајте балван на пругу.

Беривоје, Христивоје и Хранче односе балван. Улази Радулин.

РАДУЛИН: Тата...

АГАПИЈЕ: Бежи ми са очију.
 РАДУЛИН: Радићу, вратићу...
 АГАПИЈЕ: У, што баздиш. Опет си провалио у подрум?
 РАДУЛИН: Ма где сам смео кад је Беривоје био дежуран.

Улазе Хранче и Беривоје.

ХРАНЧЕ: Ттттата, ммми сссмо...
 АГАПИЈЕ: Ти док ми га саопштиш, оде воз.
 БЕРИВОЈЕ: Поставили смо балван.
 АГАПИЈЕ: Хрививоје?
 БЕРИВОЈЕ: Извиђа с' Брзотом.
 АГАПИЈЕ: Добро. Ванко, где је запаљива мешанија?
 ВАНКО: Код Радулина.
 АГАПИЈЕ: *(Радулину)*
 Дај флаше и бежи у позадину.
 РАДУЛИН: Једна ми испала док си ме јурио, ал' ова друга је ту.

Радулин даје Агапију празну флашу.

АГАПИЈЕ: Радулине, ова флаша је празна. Ванко?
 ВАНКО: Била је пуна, тата.
 РАДУЛИН: Мени Беривоје није дао цело поподне да приђем до подрума. Режао је и претио ми буздованом.
 АГАПИЈЕ: Ниси ваљда попио мешанију?
 РАДУЛИН: Само ту једну, са' ћу да пронађем другу флашу, та је пуна.
 ВАНКО: Радулине, ти си сад жива бомба!
 АГАПИЈЕ: *(Нишани у Радулина)*
 Грешком жива!
 ВАНКО: Немој тата, експлодираће.
 БЕРИВОЈЕ: У заклон!
 ВАНКО: Радулине, не скачи!
 ХРАНЧЕ: Ннне шшштуцај!
 БЕРИВОЈЕ: Одма' дуван да си оставио!

- РАДУЛИН: Шта вам је, није ми ништа.
- АГАПИЈЕ: Не мрдај да те не избушим к'о сир! Ванко, шта да радимо сад?
- ВАНКО: Да га исперемо водом.
- РАДУЛИН: Немојте воду, тако вам Бога...
- АГАПИЈЕ: Ћут!
- РАДУЛИН: Тата, вода није здрава за мене, чир могу да наватам.
- ХРАНЧЕ: *(Носи шестїију воде)*
Ееево воде.
- РАДУЛИН: Зар и ти, брате Хранче?
- АГАПИЈЕ: Отварај му уста!
- БЕРИВОЈЕ: Сипај!
- РАДУЛИН: Где ће вам душа? Не дај ме, деда!
- Радулину сипају у усїа воду. Исїирају ља. Одједном, ѓрмљавина.*
- АГАПИЈЕ: Шта је ово?
- ВАНКО: Грми из ведро неба.
- Хранче љочинье да се ѓрчи, увија и колуїа очима. Неѓде високо изнад њих јавља се дух Гаврилов. Пружа руку љрема Хранчеїу.*
- ХРАНЧЕ: Ооооо...
- БЕРИВОЈЕ: Деда се јавља Хранчету.
- АГАПИЈЕ: Шта ли му прича?
- РАДУЛИН: Љути се што му дирате најдражег унука.
(Прекрсїи се)
Хвала ти, деда.
- ХРАНЧЕ: Ооооо...
- АГАПИЈЕ: Лани га, аман!
- ХРАНЧЕ: Ооооопасност!
- Несїаје Гаврилов дух. Хранче се враћа у "нормалу".*
- АГАПИЈЕ: Само то?
- ХРАНЧЕ: Ттгако сам чччуо.
- РАДУЛИН: Можда је и деда промуцао горе.

ВАНКО: Рђав знак...

БЕРИВОЈЕ: Да оставимо ми ово за други пут.

АГАПИЈЕ: Нема шта да се оставља. Мора да је опасно, свака 'ајдучија са оваквом децом сама по себи је опасна.

Улазе Брзота и Христивоје.

БРЗОТА и ХРИСТИВОЈЕ: Иде!

АГАПИЈЕ: И шта да бацим пред воз кад је идиот попио бомбу?

ВАНКО: Да напунимо мешину барутом, одозго фитиљ...

АГАПИЈЕ: Не објашњавај него прави. Сви на своја места! Беривоје, бери војску!

БЕРИВОЈЕ: Разумем, тата!

АГАПИЈЕ: Стављајте чарапе на главу. Хоће ли та бомба?

ВАНКО: Биће, биће...

БЕРИВОЈЕ: Запни пушке! Нишани право у срце и не штеди муницију. Сатири!!!

РАДУЛИН: Идем ја у позадину.

БРЗОТА: Воз се зауставља испред балвана!

ВАНКО: Тата, дај ватре. Готова бомба.

АГАПИЈЕ: Креши!

Ванко баца бомбу. Заглушујућа експлозија.

БЕРИВОЈЕ: Пали!

АГАПИЈЕ: Предајте се, ово је пљачка!

БЕРИВОЈЕ: Оружана!

Оштира пуцњава, чује се звиждук воза.

ВАНКО: Тата, звижди!

АГАПИЈЕ: Позивају појачање.

БЕРИВОЈЕ: Е, неће га мајци.

Беривоје исћали серију мейака. Звиждук се расћлине.

БЕРИВОЈЕ: Погодио сам га, тата!

- АГАПИЈЕ: Обустави ватру! Брзота, предају ли се? Видиш ли белу заставу?
- БРЗОТА: Не видим ништа од дима.
- РАСТОЈЕ: *(Чује се како зајомаже)*
Јао, моје срце...
(Кашље)
Плућа ми се распадају.
- БРЗОТА: Из воза излази само машиновођа Растоје.
- АГАПИЈЕ: Крију се. Излазите са подигнутим рукама! Опкољени сте!
- БЕРИВОЈЕ: Запни пушке!
- РАСТОЈЕ: Не пуцајте, воз је празан!
- АГАПИЈЕ: Како празан?
- БЕРИВОЈЕ: Нема преживелих?
- АГАПИЈЕ: Брзота, сиђи доле и извиди ситуацију.
- БРЗОТА: Разумем!
(Одлази)
- АГАПИЈЕ: Овде нешто смрди...
- ХРАНЧЕ: Ччччарапе.
(Показује на чарапе које су сјавили на љаву као маску)
- АГАПИЈЕ: Умукни.
Чују се Брзоџа и Расџоје.
- БРЗОТА: 'Ајде, брзо, брзо!
- РАСТОЈЕ: Полако дете, ја сам болестан човек.
Улазе Брзоџа и Расџоје.
- БРЗОТА: Тата, воз је празан. Наш'о сам само овога.
- АГАПИЈЕ: Растоје, шта ти радиш овде?
- РАСТОЈЕ: Па, возим воз.
- БЕРИВОЈЕ: Ти то нас зајебаваш? Дај да га убијем.
- РАСТОЈЕ: На мене не морате да трошите метак, ја сам напола мртав.
- АГАПИЈЕ: Где су Сурдул и жандари?

РАСТОЈЕ: Остали су на станици. Неко им је дојавио за заседу.
 ХРАНЧЕ: Ииииздаја!
 АГАПИЈЕ: Негован.
 БЕРИВОЈЕ: А лепо сам те молио да га набијем на колац.
 АГАПИЈЕ: Неговане, Неговане, сам си себи пресудио.
 ХРИСТИВОЈЕ: Није Негован.
 АГАПИЈЕ: Откуд ти знаш?
 ХРИСТИВОЈЕ: Кући ћемо о томе. Сад треба што пре да одемо одавде.
 Можда су нам направили заседу.
 БЕРИВОЈЕ: Заседу!

Чује се рејџирање џушака. Пуцањ.

ТВРДОЈЕ: Стој! Не мрдај!
 БРЗОТА: Тврдоје!
 ТВРДОЈЕ: Баците оружије ако вам је живот мио!
 АГАПИЈЕ: Бацићу ја теби живу соду у очи. Беривоје, прегрупи-
 савање. Брзота, извештај.

Крену у заклон. Пуцају на њих.

БРЗОТА: Много их је. Имају нас на нишану.
 АГАПИЈЕ: Узећемо Растоја за таоца.
 РАСТОЈЕ: Где мене... Мени је Тврдоје дужан педесет банки још од
 ономад. Убиће ме, барабар са вама, таман да пребије дуг.

*Један меџак окрзне Аџаија и њему исџадне џушка. Жандари се џојаве
 хајдуцима иза леђа.*

БРЗОТА: Тата, пришли су нам иза леђа!

Жандари и Тврдоје савладавају оџијор Аџаија и његових синова.

ТВРДОЈЕ: Горе руке, лопуже 'ајдучке!
 (Жандарима)
 Скидај те чарапе са главе да им видим беоњаче.

Жандари им скидају чарапе са главе.

ТВРДОЈЕ: Агапије! Знао сам. Овако је и мој отац Гаврила у тор
 сатер'о.

АГАПИЈЕ: Не би Гаврилу нико дош'о главе да га Завида није изд'о.
Да ми је знати ко је мене?
ТВРДОЈЕ: Муза, Агапије, Муза...
АГАПИЈЕ: Христивоје, сине!
ХРИСТИВОЈЕ: Тата, само сам дојавио Анђелији да се склони.
АГАПИЈЕ: Ти! Ти оца да издаш! За срце си ме ујео. Искључујем те
из тестаментa!
ТВРДОЈЕ: Нећеш ни имати шта да му оставиш.
Улази Радулин. Уруци му флаша зајалъиве мешаније којој зори фиџиљ.
РАДУЛИН: Тата, наш'о сам флашу.
ВАНКО: Радулине, бацај то! Експлодираће!
ИГЊАТИЈЕ: Бомба!
СОКОЛ: Беж'мо!
ТВРДОЈЕ: Држ'те их да не побегну!
Радулин баца флашу. Експлозија.

МРАК

СЛИКА СЕДМА

*Соба у кући начелника Црноџ Мрсииџа, Сурдула. На две сџолице седе,
везаних руку иза леђа, Агапије и Беривој. Улази Сурдул.*

СУРДУЛ: Лиј'о, лиј'о па долиј'о. Агапије, Агапије...
АГАПИЈЕ: Уз'о би теби Агапије меру да оно твоје пашче није
замутило памет оној мојој писменој будали.
СУРДУЛ: Леп ти је план био. Ђерку да ми замађијаш па ето тебе у
фотељи начелника.
АГАПИЈЕ: Пре би се ородио с' црним ѓаволом! Ја курве у кућу не
доводим.
СУРДУЛ: Ко је курва!?
(Удари Беривоја)

- АГАПИЈЕ: Кучка је к'о и њена мајка што ми ваздан ноге под јорганом грејала.
- СУРДУЛ: Барабо лајава...
(Удара Беривоја)
- АГАПИЈЕ: И баба јој је иста кад је родила Завидовићко псето!
- БЕРИВОЈЕ: Тата, што си запео по женској линији. Уби ме!
- АГАПИЈЕ: Цео свет зна какво вам је племе псоглаво. Отац ти је 'арамбашу изд'о, народ оробило а тебе, лопова, оставио душу да му узмеш!
- СУРДУЛ: Ја лопов! Мене лоповом зовеш док овако мало по срезу 'ајдукујеш...
- АГАПИЈЕ: И чешће би' ал' не могу од тебе на ред да дођем.
- СУРДУЛ: Нећу ја тобом руке да прљам. Има ко ће. Само ћу језик да ти исчупам и посред вароши у менгеле да те метим. Нек' види народ ко му граби и отима оно што у зноју намиче! Због кога гладује!
- АГАПИЈЕ: Море, да знају истину, о прву бандеру би те за ноге, к'о крмца, обесили.
- СУРДУЛ: Агапије, у ког' је батина у тог' и истина.
- Улази Тврдоје.*
- ТВРДОЈЕ: Нема их нигде, гос'н начелнице! К'о у земљу да су пропали.
- СУРДУЛ: И земљу ћеш да прекопаш да их нађеш! Стока 'ајдучка...
- АГАПИЈЕ: Моја деца јесу изроди, ал' нису малоумна па да пусте пијаног Тврдоја да их по'вата.
- ТВРДОЈЕ: (А \bar{z} а \bar{i} ију)
Слушај барабо, кад нађем ту твоју копилад, има семе да ти се затре.
- СУРДУЛ: Где си поставио жандаре?
- ТВРДОЈЕ: Дуж Тимока и у њиховој кући.
- АГАПИЈЕ: Немој неки од тих бизгова кућу да ми унереди, само што сам дао да се омала.
- ТВРДОЈЕ: Не бој се, неће они, ја ћу да ти је запалим.
- АГАПИЈЕ: О, јебем ли ти ону...

БЕРИВОЈЕ: Немој тата! Тврдоје има чет'ри тетке и три ујне, ако ту заређаш по женској линији готов сам!

Улази Захарије.

ЗАХАРИЈЕ: Гос'н начелниче, два жандара траже вас и наредника.

СУРДУЛ: Пусти их нек' уђу.

ЗАХАРИЈЕ: Да их пустим, добро...

СУРДУЛ: Захарије, кажи онима у кујини да скувају две кафе, па донеси.

ЗАХАРИЈЕ: *(Показује на Аџаијија и Беривоја)*
Какву кафу гости пију?

СУРДУЛ: Какви гости, мозгу кокошињи, кафа је за мене и Тврдоја.

ЗАХАРИЈЕ: Значи слађа, добро...

Захарије излази. Улазе жандари, Сокол и Игњатије.

СОКОЛ: Гос'н начелниче, гос'н наредниче, ми из Агапијеве куће. Тамо нема никога.

СУРДУЛ: А Леонардо?

ИГЊАТИЈЕ: Е јес', једино он. Руши нешто, копа, преграђује.

АГАПИЈЕ: Шта, бре, копа? Шта преграђује?! Сурдуле, откуд знаш Леонарда?

СУРДУЛ: Знам јер сам ти га ја послао.

АГАПИЈЕ: Ти!?

СУРДУЛ: Копаш под кућом. копаш а не плаћаш порез.

БЕРИВОЈЕ: Тата, подземни град!

АГАПИЈЕ: Мајку вам вашу. То је моја кућа, моја земља!

ТВРДОЈЕ: Твоје ће бити оно што ти поп омеђи, ако буде 'тео да ти пева и кади на са'рани.

АГАПИЈЕ: О, јебем ли ти, све да ти јебем...

БЕРИВОЈЕ: Немој, тата!

СУРДУЛ: Тврдоје, везуј му уста да не погани више.

БЕРИВОЈЕ: Везуј!

Тврдоје везује уста Аџаијију који се којрца и мумла њсовке.

СУРДУЛ: *(Жандарима)*
И кажете, у кући нема никог’?

ИГЊАТИЈЕ: Сем Леонарда.

СУРДУЛ: Па нормално, нико није луд кад бежи у кућу да свраћа. Они су сад већ у трећем срезу а ви чувате Леонарда. Сви преко Тимока па у потеру! Је л’ јасно?!

ИГЊАТИЈЕ и СОКОЛ: Јасно!

Сокол и Игњатије излазе.

ТВРДОЈЕ: А ко ће да нас брани ако сви оду преко Тимока?

СУРДУЛ: Од кога да нас брани?

ТВРДОЈЕ: Од народа.

Улази Анђелија, носи кафу.

СУРДУЛ: *(Анђелији)*
Шта ћеш ти овде?

АНЂЕЛИЈА: Донела сам кафу.

СУРДУЛ: Што ти, рек’о сам Захарију.

АНЂЕЛИЈА: Хтела сам својеручно да услужим. Ево и рахатлук.

ТВРДОЈЕ: Вредна вам ћерка, нема шта.

СУРДУЛ: И треба да се развредни. Сто кафа да је донела није довољно за оно што ми је с’тим Музом приредила. Знаш ли ти, Тврдоје, да ниси наш’о писамце, не би та нама ништа рекла и сад би били краћи за главу и сандук злата.
(Анђелији)
Остављај ту кафу и правац кујина.

Анђелија оставља кафу и излази.

СУРДУЛ: *(Нуди Тврдоја кафом)*
Узми.

ТВРДОЈЕ: Ја би и ракијицу.

СУРДУЛ: Ено ти па сипај. Тек ће она да игра по мојој музици. Је л’ тако зете?

ТВРДОЈЕ: Размишљао сам да за свадбу шијем одело од пругастог штофа, да ме издужи.

- СУРДУЛ: Боље узми нешто коцкасто, да не штрчиш поред ње онакве.
(Сркне кафу)
- ТВРДОЈЕ: Добро, ви се, бар, у моду разумете.
- СУРДУЛ: Ухвати ми ону Агапијеву пашчад, лако ћемо за одело.
- ТВРДОЈЕ: Ма, биће то до јутра у апсани, ништа не брините.
(Сркне кафу)
Него, чудна ова кафа, ретка.
- СУРДУЛ: А шта би ти, качамак?
- ТВРДОЈЕ: Сва је некако бљутава.
- СУРДУЛ: Ракија је теби појела уста па ти сад све бљутава. Кафа к'о кафа.
(Појије још један з̄уїљај)
Што ми се одједном приспава.
- ТВРДОЈЕ: И мени се нешто мрчи.
- СУРДУЛ: Очи ми се склапају. Тврдоје, ово нису чиста посла.
- ТВРДОЈЕ: Кажем ја, кафа није у реду.
(Одједном се укочи и њадне у несвесї)
- СУРДУЛ: Тврдоје! Мајку јој њену, ставила је мирођије у кафу. Захарије...
(Укочи се и њадне у несвесї)
- БЕРИВОЈЕ: Тата, шта би ово?
Аџаије мумла.
- БЕРИВОЈЕ: Не разумем те, тата.
Улази Анђелија.
- АНЂЕЛИЈА: Јесу ли заспали?
- БЕРИВОЈЕ: Јесу. Шта им би?
- АНЂЕЛИЈА: Ставила сам траве за спавање у кафу.
(Одвезује Беривоја)
Јаке су ал' кратко трају.
- БЕРИВОЈЕ: Тата, ова стварно наша.
Аџаије мумла.
- БЕРИВОЈЕ: Ево, са' ћемо и тебе да одведемо.

Анђелија и Беривоје одвезују Аџаиџа.

АГАПИЈЕ: (Креће према Сурдулу и Тврдоју)
Згазићу их!

БЕРИВОЈЕ: Нека, ја ћу.

АГАПИЈЕ: Ти си се показ'о.

Одједном чују се њуцњи, вика.

БЕРИВОЈЕ: Жандари! Знао сам, то нам је она
(Показује на Анђелију)
направила замку.

АГАПИЈЕ: Какви жандари. Жандари су већ превеслали Тимок.

БЕРИВОЈЕ: Па ко је онда?

Чује се Захарије како виче из дворишта.

ЗАХАРИЈЕ: Гос'н начелниче, узбуна, узбуна! 'Ајдуги нападају.

БЕРИВОЈЕ: Конкуренција!

Улази Захарије, сав задихан.

ЗАХАРИЈЕ: Гос'н начелниче...
(Угледа Сурдула и Тврдоја како сјавају на њоду а
Аџаиџа и Беривоја слободне њоред Анђелије. Ништа му
није јасно. Смирено.)
Јао... Идем ја...

*Беривоје узме сџолицу и удари Захарија. Захарије њадне. У собу улећу
курушуги. Сви лећну на њод.*

БЕРИВОЈЕ: Ови како пуцају могу и колеге да побију.

Из дворишта се чује Христивоје.

ХРИСТИВОЈЕ: Тата, Беривоје, где сте?!

БЕРИВОЈЕ: То су наши! Христивоје, овде смо, у гостињској соби. Не
пуцајте!

Улазе Христивоје, Радулин и Хранче.

ХРИСТИВОЈЕ, Тата!

РАДУЛИН
и ХРАНЧЕ:

АГАПИЈЕ: Добро сте се сетили да доћете.

РАДУЛИН: Док смо замели трагове.

АНЂЕЛИЈА: Христивоје!

ХРИСТИВОЈЕ: Бежи од мене!

АНЂЕЛИЈА: Нисам ја.

Улази Брзоџа, води Неѓована.

БРЗОТА: Видите ког' сам наш'о!

НЕГОВАН: Гос'н Агапије, баш ми је драго што вас видим. Овај фини момак
(Показује на Брзоџу)
је био тако добар да ме ослободи...

АГАПИЈЕ: Ја ћу да те ослободим, ал' од живота.

Беривоје режи на Неѓована. Улази Ванко.

ВАНКО: Пронаш'о сам ђумроцикл! Имамо превоз!

АГАПИЈЕ: Одлично. Сандук тражите!

ВАНКО: Пожурите, жандари су сигурно чули пуцњаву.

РАДУЛИН: Одох ја да видим да није сандук случајно у подруму.

Радулин оде у подрум. Остали џраже сандук.

АНЂЕЛИЈА: Христивоје, поведи и мене.

АГАПИЈЕ: Повешће те, ћути ту.

ХРИСТИВОЈЕ: Тата...

АГАПИЈЕ: Тражи сандук, лако ћемо са женама.

НЕГОВАН: Мене не морате да водите, ја могу и сам.

АГАПИЈЕ: Ти ћеш са нама, да опет нешто не забрљаш.

ХРАНЧЕ: Ееево га ссандук!

АГАПИЈЕ: Срце моје мутаво. Отварај!

Оџворе сандук. Засија злаџо.

БЕРИВОЈЕ: Ала сија...

БРЗОТА: Тата, ми смо богати.

АГАПИЈЕ: Богати, него шта.

ВАНКО: Пожурите, аман!

АГАПИЈЕ: Пали точак, готови смо. Беривоје, затварај сандук и носи!

БЕРИВОЈЕ: Тата, је л' идемо на скелу?

АГАПИЈЕ: Прво ћемо до куће.

БЕРИВОЈЕ: То је ризично!

АГАПИЈЕ: Е, јебо ћар вајду ако кућевно злато другима оставимо. Идемо!

Сви излазе из собе. Чује се ђумроцикл из дворишта. Кроз собу проиђу Радулин, у руци му је буренце ракије.

РАДУЛИН: 'Еј, чекајте мене!

Радулин оде. Чује се ђумроцикл како одлази. Устаје Захарије.

ЗАХАРИЈЕ: Гос'н начелниче, пробудите се.

СУРДУЛ: Шта... Шта је било?

ЗАХАРИЈЕ: Побегли су!

СУРДУЛ: Ко?

ЗАХАРИЈЕ: Агапије и његови. Побегли су оним чудом на ђумур и однели злато.

СУРДУЛ: Злато! Како, бре?!

ЗАХАРИЈЕ: Док сте ви спавали Агапијева деца су напала кућу. И Анђелију су одвели.

СУРДУЛ: Куку мени... Тврдоје, буди се, убио те Бог дабогда!

ТВРДОЈЕ: То је била ракија...

СУРДУЛ: Док ти спаваш мене пљачкају! Захарије, јеси ли чуо где су побегли?

ЗАХАРИЈЕ: Кући, по своје злато.

СУРДУЛ: Диж се Тврдоје и скупљај жандаре па правац Агапијева кућа! Ти Захарије, трчи у касарину и зови војску. Нек' извезу топове на брдо!

ЗАХАРИЈЕ: Да зовем војску, да топове...

СУРДУЛ: Марш!

Захарије излази.

СУРДУЈ: Барабе Гаврилове, злато ми покуписте, кућу раскућисте. Зовите војску, жандаре, добровољце, плаћенике, легионаре! Све их зовите! Нек' земљу ратници прекрију, нек' миле, нек' се множе моји верни ослонци! Све ћу да вас по'ватам, по'апсим, протерам! Око за око, крв за крв! Ово је рат до истребљења! Од данас нема више рањених и заробљених. Само мртав 'ајдук је добар 'ајдук!!!

МРАК**СЛИКА ОСМА**

Соба у Агапијевој кући, руинирана, делимично испресецана неким зидовима, минијатурним собама, лавиринџима. Пуно рушевина, у уљу њрска вода, кров њрокишњава... Једном речју: катјаклизма! Леонардо је на мердевинама испод остјайка њорног зида. На зид њосјавља слику сјайуе божиње Ајене. Пева Бахов корал: "Ich bin's, ich sollte bücsen", сјакајо, војнички, баријонску деоницу. На њоду, наслоњена на зид, слика Гаврила. Улазе Агапије, Радулин, Хранче, Беривој и Ванко. Гледају и крстје се.

АГАПИЈЕ: *(Узима слику Гаврила са њода. Брише је од њрашине)*
Господе Боже...

ЛЕОНАРДО: Гос'н Агапије, фи се фратила!

БЕРИВОЈЕ: *(Угледавши слику божиње Ајене)*
Тата, види женска 'место деда Гаврила!

ЛЕОНАРДО: Богиња Минерфа!

БЕРИВОЈЕ: Пљунута Перина Јелица, она исто овако кљакава.

ЛЕОНАРДО: То истакла ефропски дух на фаша нофа кућа.

ВАНКО: Шта је ово?

ЛЕОНАРДО: Фаша соба.

ВАНКО: Овај предавац!

ХРАНЧЕ: *(Улази у орман)*
Ооово...

- ЛЕОНАРДО: То бити лифт. Офо фаша соба.
(Показује на један велики ковчеџ)
- РАДУЛИН: А какав је подрум?
- ЛЕОНАРДО: На дфа нифоа, сфаки по метар фисина.
- РАДУЛИН: Метар!? Како да пијем у метар висине?
- ЛЕОНАРДО: Кроз офа рупа за црефо.
- БЕРИВОЈЕ: Шта ће моји буздовани код Ванка у соби?
- ЛЕОНАРДО: Ту се затекла, фи се разменила...
- ВАНКО: Ја ти буздоване не враћам док ми не даш мој кревет.
- БЕРИВОЈЕ: То нам је био заједнички кревет. На чему ћу ја да спавам?
- ВАНКО: На буздованима!
- РАДУЛИН: Ко ми је попео буриће на таван?
- ЛЕОНАРДО: То само прифремено.
- РАДУЛИН: Шта привремено, ако искисну убићу те! Дај, брзо, лифт.
- ХРАНЧЕ: Ллллифт је у мојој соби. Плати.
- АГАПИЈЕ: Доста!
- ЛЕОНАРДО: За фас, гос'н Агапије, ја у дфориште ископала темељ за једно фелелепно дфорац и...
- АГАПИЈЕ: Иско'по си ти оно што си тражио. Беривоје, шиљи колац!
- БЕРИВОЈЕ: *(Уз израз ненадано̄ задовољсӣва)*
Тата!
- АГАПИЈЕ: Мене си наш'о да преуређујеш и прекопаваш! Мени сакату караконцулу 'место оца 'арамбаше на зид да мећеш, јебем ли ти семе шпијунско, да ти јебем! Беривоје, држ' га!

Леонардо бежи, Беривоје узме буздован и, режећи, ѿрчи за Леонардом.

АГАПИЈЕ: Удави га, натакни га на колац, нек' плаши але по брдима.
(Нариче над сликом Гавриловом)
Куку, Гавриле, шта си доживео, да ти швапске крвопије кућу руше.

ЛЕОНАРДО: (Чује се како зайомаже из дворишћиа)
Ја се жалила у мој амбасада!

Улазе Христивоје и Брзоџа. Носе сандук. За њима иде Анђелија.

ХРИСТИВОЈЕ: Тата, шта нам је ово с' кућом?

АГАПИЈЕ: То питај оног' што га Беривоје спрема за ражањ. Јесте ли покупили злато?

БРЗОТА: Таман смо сандук допунили до врха.

ВАНКО: Тата, да ложим ја ћумроцикл па да бежимо.

АГАПИЈЕ: 'Ајде.

Ванко Излази. На улазу се мимоиђе са Неѓованом који улази леђима окренућ соби јер љледа љризор из дворишћиа. Сџоља зайомаже Леонардо.

НЕГОВАН: Гос'н Агапије, зашто Беривоје натачиње Леонарда на...
(Окрене се и види собу)
Повлачим питање.

Улази Беривоје. Руке му кржаве до лакаћиа.

БЕРИВОЈЕ: Натак'о сам га, тата, по пропису. Вири му шиљак из левог ока.

АГАПИЈЕ: Нека си, сине, руке ти се позлатиле.

Улази Ванко, сав је задихан, уљлашен.

ВАНКО: Војска!

АГАПИЈЕ: Каква војска?

ВАНКО: Из касарине. Извезли су топове на брдо!

РАДУЛИН: Топове!

ВАНКО: Начисто су нас опколили.

Кроз рушевине се љробијају Сурдул, Тврдоје, Захарије, Сокол и Иѓњаћије. Постџаве се у заклон.

ТВРДОЈЕ: Предајте се, опкољени сте!

СУРДУЛ: Агапије, веди њушку из те рупе иначе ћу топовима да те потерам!

БРЗОТА: Сурдул и Тврдоје!

ХРАНЧЕ: Ггготови сссмо.

РАДУЛИН: Побиће нас к'о пилиће.

АГАПИЈЕ: Е, неће богами. Ванко, јеси заложиио ћумроцикл?

ВАНКО: Јесам.

АГАПИЈЕ: Где ти је она конзерва за њега?

ВАНКО: Оклоп? У штали, тата.

АГАПИЈЕ: Трчи, ми ћемо да те покривамо. Оклопи ћумроцикл и доведи га под прозор. Идемо у пробој!

ВАНКО: Разумем!

АГАПИЈЕ: Ти Брзота, прођи кроз подрум и подземни град па приђи Сурдулу и Тврдоју с'леђа. Хранче нек' пође с'тобом.

БРЗОТА: Идемо, Хранче.

Брзоџа и Хранче излазе.

АГАПИЈЕ: Остали, запните пушке!

СУРДУЛ: Агапије, последњи пут ти кажем, излази! Готов си!

ТВРДОЈЕ: Изађи да те убијем, усолим па свако јутро на парчиће керовима за доручак да те служим. Кафилерију ћу, бре, да отворим!

АГАПИЈЕ: Тврдоје, бежи са Сунца, ужегну ти коса!

ТВРДОЈЕ: Правићеш ти друштво Гаврилу...

АГАПИЈЕ: Сурдуле, пољуби зета у пихтије!

РАДУЛИН: Ал' му прво о'лади главу, да се стегну.

ТВРДОЈЕ: Са'ћу црева да вам преврнем!

Тврдоје љуца и љоџоди један од Беривојевих буздована са зида.

БЕРИВОЈЕ: Уби ми буздован...

АГАПИЈЕ: Шта је било, Тврдоје, упале ти шишке у очи?

- СУРДУЛ: Агапије, много си лепо кућу уредио. А она женска горе,
(Ајена, ња.)
то мора да ти је та нероткиња што ти ту копилад
побацала!
- АГАПИЈЕ: Знам ја ко је мени децу правио ал' ти за твоје тек треба
да сазнаш!
- СУРДУЛ: Пуцај, Тврдоје, ожежи!
- АГАПИЈЕ: Дођите да вам барутом срце шампонирам!
Ојија њуцава. Крици задовољсја, урлање.
- ТВРДОЈЕ: Приковали су нас уз заклон.
- СУРДУЛ: Захарије, трчи горе на брдо и јави капетану да ошине
плотун по кући. Нек' не штеди муницију, камен на
камену да не остане!
- ЗАХАРИЈЕ: Идем, идем...
Захарије одлази. Из заклона испрчи Анђелија.
- АНЂЕЛИЈА: Тата, немој! Све ћеш их побити!
Тврдоје њуца насумице и убија Анђелију.
- СУРДУЛ: Тврдоје стани! Анђелија, Анђелија!!!
(Придижне се)
- АГАПИЈЕ: Дођи ми на нишан, барабо Завидовићка.
(Пуца и њогаја Сурдула)
Право у бело месо!
- БЕРИВОЈЕ: Браво, тата.
Христивоје испрчи из заклона и њриђе Анђелији.
- ХРИСТИВОЈЕ: Анђелија, Анђо! Тврдоје, убићу те к'о пса!
*Христивоје креће ка Тврдоју. Пуца мејак за мејком. Тврдоје узвраћа.
Обојца њадну мрјви. Жандарима с'леђа њриђу Брзоја и Хранче и убијају
жандаре.*
- БРЗОТА: Тата, средили смо их!
- АГАПИЈЕ: Браво! Шта је са Христивојем?
- ХРАНЧЕ: Мммртав је.
- АГАПИЈЕ: Олош жандарски, убише ми дете.
Агајије њрилази Христивоју. Ванко довози оклојљени њумроцикл.

ВАНКО: 'Ајде, пењите се!

АГАПИЈЕ: Христивоје, сине!

Чују се ѿлошунци.

БЕРИВОЈЕ: Тата, топови!

АГАПИЈЕ: *(Држећи Христивоја у наручју)*
Са'раниће тебе отац к'о што приличи 'ајдуку. Неће мом'
сину жандарски душмани кости да развлаче!

БЕРИВОЈЕ: Али нама ће, ако не пожуриш!

БРЗОТА: Идемо. Не заборавите злато и дедину слику!

РАДУЛИН: Има ли места за буренце?

АГАПИЈЕ: Рек'о сам само злато!

РАДУЛИН: Није злато све што сија, тата.

Плошунци све јачи. Сви су се ѿицели на оклољени ћумроцикл.

БЕРИВОЈЕ: Ванко, 'оће ли та твоја конзерва да идржи?

ВАНКО: Видећемо.

АГАПИЈЕ: У јунака је месо тврђе од куршума! Напред у пробој!
Напред у славу!!!

Плошунци. Ексѿлозија на све сѿране. У off-у грмљавина, заглушујућа.

МРАК

СЛИКА ДЕВЕТА

*Полумрак, ѿуно дима. У дну деда Гаврил, дуђе, седе браде и дуђе, седе косе.
Носи белу ланену хаљину. Бос је. Улазе Агапије и деца. Носе сандук са
злаћом и Гаврилову слику.*

РАДУЛИН: Возиш к'о блесав. Исцури ми пола бурета.

АГАПИЈЕ: То је био пробој. Епски!

БРЗОТА: Што је магла овде...

Грмљавина. Сви леђну доле.

ВАНКО: Грми к'о у сред облака.

- РАДУЛИН: Тата, мене је страх. Дај ми руку.
- АГАПИЈЕ: Видиш ли нешто?
- БРЗОТА: Ништа од ове магле... Чекај, видим! Видим неко женско у белој 'аљини.
- ХРИСТИВОЈЕ: Анђелија, то је Анђелија!
- БРЗОТА: Има браду.
- ХРИСТИВОЈЕ: Браду?!
- РАДУЛИН: То је акреп! Дај ми руку, молим те.
- АГАПИЈЕ: Ево ти, на, црко дабогда.
- РАДУЛИН: Што су ти 'ладне руке.
- ХРАНЧЕ: Ттгата се већ ооо'ладио.
- Уџрчи Неѓован. Мокар је и виче.*
- НЕГОВАН: Гос'н Агапије, Гос'н Агапије!
- БЕРИВОЈЕ: Ево га овај што воли да плива.
- АГАПИЈЕ: Рек'о сам ти скелецију у реку да бациш а не Негована.
- БЕРИВОЈЕ: И њега сам.
- НЕГОВАН: Гос'н Агапије, свуда сам се распитивао. Нико неће да каже којим путем даље.
- АГАПИЈЕ: Неће, а? Не знају, праве се блесави, 'оће злато. Ево им га на! Море, све ће то Беривоје у реку да побаца...
- БРЗОТА: Тата, дај дедину слику.
- АГАПИЈЕ: Шта ће ти?
- БРЗОТА: Да упоредим.
(Уџоређује слику и оно шїо види у даљини)
Богами, то је.
- АГАПИЈЕ: Шта је "то"?
- БРЗОТА: Она женска исти наш деда Гаврил.
- АГАПИЈЕ: Не лупај глупости. Гаврил у 'аљинама женскиња.
- БРЗОТА: Ено ти, упри очи. Он је и нико други.
- РАДУЛИН: Да није ложач.
- ХРАНЧЕ: У, бре. шшшто си бббаксуз.

- АГАПИЈЕ: Куку мени, стварно Гаврил. Тата, шта то уради од себе, црни ти?
- ВАНКО: Ово наш деда?!
- АГАПИЈЕ: Јој, како се нагрдио од туге за нама...
- НЕГОВАН: Што, баш му лепо стоји...
- АГАПИЈЕ: Марш! Беривоје, дедер теби је на рукама још тазе душманска крв. Загрли деду да омирише, то ће га најпре из жалосто повратити. Тата, реци нешто...
- ГАВРИЛ: Не додируј ме тим прљавим рукама.
- БЕРИВОЈЕ: Шта му је?
- АГАПИЈЕ: Можда 'оће домаћу. Брзота, дај ти.
- БРЗОТА: Жандарска, деда.
- ГАВРИЛ: Не помињите ми крв више. Гади ми се!
- АГАПИЈЕ: Откад' си ти то гадљив на крв?
- ГАВРИЛ: Одувек.
- ВАНКО: Ово не бива да је деда Гаврил. Ти си нам, тата, прич'о да је тај волео туђу крв више но леба да једе.
- АГАПИЈЕ: По лицу и гласу би се закleo да је он. Дајте тај сандук пред њега. Отварај!
- Доносе сандук и сѣављају га испред Гаврила. Оtvарају сандук. Гаврилу засијају очи.*
- АГАПИЈЕ: Злато, тата. Право, жуто... То сам ја, твој син, ово су ти унуци.
- ГАВРИЛ: Тише, може неко да те чује.
- Грмљавина. Гаврил се ѣрене, ѣочиње да виче.*
- ГАВРИЛ: Немам ја с'вама ништа. Ја вас не познајем! Убице, варвари!!!
- АГАПИЈЕ: Гавриле, немој више да ме брукаш пред децом!
- НЕГОВАН: *(Гаврилу)*
Баш лепо што сам наиш'о на истомишљеника, овако мртав. Знате, ја сам се мало изгубио па бих вас замолио да ми препоручите воз за Рајску башту, по могућству без преседања код гос'н Аранђела.
- ГАВРИЛ: За вас, грешници, нема места у рају.

- ДЕЦА: Шта?!
- АГАПИЈЕ: Не играј се с'тим, молим те.
- РАДУЛИН: Деда, ја идем доле својевољно само ако ми средиш да се кувам у ракијском казану.
- АГАПИЈЕ: *(Радулину)*
Умукни!
(Гаврилу)
Где ће ти душа, тата. Најрођеније у пакао шаљеш, к'о да ти је лоза псећа, Завидовићка!
- ГАВРИЛ: Немој пријатеља да ми вређаш.
- ДЕЦА: Пријатеља?!
- Грмљавина.*
- ГАВРИЛ: Бог је велики, одшкринуће вам врата. Будите мудри, не дајте да вас заведу искрена осећања.
- Одједном мрак. Пресјане грмљавина. Свејлосј̄. Гаврила нема. Умесј̄о њега ш̄у су Сурдул, Тврдоје, Сокол, Игњайије, Захарије, Расј̄оје и Анђелија.*
- РАСТОЈЕ: А нико ми није веров'о да сам болестан...
- ХРИСТИВОЈЕ: Анђелија!
- АНЂЕЛИЈА: Христивоје!
- Анђелија и Христивоје загрљени између Агапијевих и Сурдулових.*
- АГАПИЈЕ: Сурдулови! Изгледа да им није било довољно!
- ТВРДОЈЕ: Ево их!
- АГАПИЈЕ: Децо, на готовс, крви да им се напијемо!
- СУРДУЛ: Тврдоје, пуни пушке!
- Пођу једни на друге.*
- АНЂЕЛИЈА: Немој, тата!
- АГАПИЈЕ: Сурдуле, јајаро, не потурај ми женско пред нишан!
- СУРДУЛ: Ја је потурам! Петорици вам служи к'о заклон, сисе подсукњарске. Очи ћу, бре, на бодљикаву жицу да вам нанижем!
- ТВРДОЈЕ: Пресешће вам дан када сте помрли!
- АГАПИЈЕ: За мном! Не сме камен на камену да остане!

ХРИСТИВОЈЕ: Тата, стани! Сети се шта је деда рек'о!

АГАПИЈЕ: Макни се, бре, да се побијемо ко људи!

СУРДУЛ: Тврдоје, командуј напад!

ХРИСТИВОЈЕ Не!!!

и АНЂЕЛИЈА:

Грмљавина. За њренуњак њауза. Зањим и једни и друњи њошегњу њишињоље.

АГАПИЈЕВИ Цркни!!!

и СУРДУЛОВИ:

Пуцњи и мрак. Сној свејлосџи њо средини сцене. Слика Гаврила њоред њреврнуњог сандука. Из сандука се њросула земља.

МРАК

КРАЈ